

Обзор на състоянието на дивечовите запаси в България

Във връзка с изискванията на чл. 61 от Правилника за прилагане на Закона за лова и опазване на дивеча с писмо на Изпълнителната агенция по горите с рег. индекс № ИАГ – 1393/16.01.2024 г., бяха дадени указания относно провеждане на пролетните преброявания на дивеча за 2024 г. и бе извършена пролетна таксация на дивечовите запаси в ловностопанските райони на територията на страната.

Ръководството на всяка регионална дирекция по горите извърши подготовка за правилното провеждане на таксацията на дивечовите запаси в ловностопанските райони.

След проведените инструктивни съвещания, организирани в държавните горски и ловни стопанства, ръководителите на сдруженията изготвиха графици за провеждане на таксацията в ловностопанските райони на ловните дружини след съгласуване с техните ръководства и определена съответните отговорници.

Таксацията в горските територии бе извършена едновременно в едни и същи дни, за да не се допусне преброяването на един и същ дивеч два или повече пъти.

Таксирането на дивеча в държавните ловностопански райони, за които няма сключени договори за предоставяне на стопанисването и ползването на дивеча, се извърши от съответните държавни горски стопанства, както и в държавните ловни стопанства. Таксирането на дивеча в държавните дивечовъдни участъци се проведе от юридическите лица, сключили договори за стопанисване и ползване на дивеча по чл. 36, ал. 1 от Закона за лова и опазване на дивеча.

Установяването на запасите на едрия дивеч се реализира съгласно заложените принципи в Наредба № 18 от 07.10.2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии, както и Методиката за мониторинг на запаса на дивата свиня и едрия дивеч в Република България. При оформяне на таксационните данни са взети предвид целогодишните наблюдения върху

дивеча, резултатите от ловните излети, а при дивата свиня – и отпада ѝ от болестта африканската чума по свинете.

Държавните горски и ловни стопанства представиха за обобщаване в регионалните дирекции по горите резултатите от таксацията по ловностопански райони, като използваха изготвените в електронен вид в информационната система на ИАГ (<https://www.system.iag.bg>), образци за държавните ловностопански райони и районите на ловните дружини.

Регионалните дирекции по горите представиха в информационната система на ИАГ обобщени таксации по ловностопански райони, придружени с писмен обзор за състоянието на дивеча и причините за настъпили изменения в количествено и качествено отношение. Едновременно с таксацията на дивеча за ловностопанските райони регионалните дирекции по горите представиха в ИАГ и проектоплановите за ползването на дивеча през ловния сезон 2024 – 2025 г. по териториалните поделения държавни горски и ловни стопанства.

Обзорите за състоянието на дивечовите запаси по регионалните дирекции показват, че таксацията на дивеча е изготвена съгласно дадените указания. Резултатите от таксацията бяха представени в срок, като данните са отразени в съответните форми в интернет базираната информационна система на ИАГ.

Данни от проведените таксации в трите национални парка не бяха представени, поради което не са посочени.

Анализът на резултатите налага извода, че при едрия дивеч във всички ловностопански райони като цяло се формират дивечови популации, които постепенно нарастват.

Получените резултати от таксацията при отделните видове дивеч имат следната характеристика:

БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН

Общата численост на благород-

ния елен възлиза на 41 384 бр., от които в държавните ловностопански райони (ДЛСР) са 22 701 и в ловностопанските райони на ловните дружини – 18 683. В сравнение с миналата година е налице увеличаване от 2950 бр., или със 7.1 %. Нарастването при благородния елен е основно в предоставените ловностопански райони (ПЛСР), – 11.1 %. В държавните ловни стопанства и дивечовъдните участъци (ДУ), отдадени за стопанисване на дивеча от юридически лица по реда на чл. 36, ал. 1 от ЗЛОД, се отчита нарастване на запаса на този ловен вид с 3.9 %, което е в резултат на доброто изпълнение на инвестиционните програми към договорите за стопанисване на дивеча, в т.ч. регулирането на хищниците и по-ефективната охрана.

По-голям ръст на запасите от благороден елен има в ловностопанските райони от териториалния обхват на Регионалните дирекции по горите в Русе, Шумен, Бургас и Велико Търново. Нарастването на запаса се дължи основно на редовното подхранване, ограничаване в голяма степен на браконьерството и на отстрела на хищници.

Половото съотношение на този вид дивеч в държавните ловностопански райони е 1:1.4 в полза на женските индивиди.

ЕЛЕН ЛОПАТАР

Запасът от елен лопатар в страната е 12 812 бр., от които 8019 в държавните ловностопански райони и 4793 в ловностопанските райони на ловните дружини. В сравнение с миналата година има увеличаване на запаса – общо с 671 бр., или с 5.2 %.

Този вид дивеч основно се стопанисва в оградени площи, което прави управлението на запаса значително по-лесно и предвидимо, насочено към извеждане на необходимата селекция за регулиране на възрастовата и половата структура с цел повишаване на качеството на трофеите. През последните години видът се разселва и в ловностопанските райони на ловните дружини.

ПРОЛЕТНО ТАКСИРАНЕ НА ДИВЕЧА В БЪЛГАРИЯ – 2024 година

РДГ	ВИД ДИВЕЧ											
	ЕДЪР ДИВЕЧ										ДРЕБЕН	
	Благор. елен	Елен лопатар	Сърна	Дива свиня	Дива коза	Глухар	Муфлон	Алп. козиорог	Тиб.як	Зубър	Заяк	Фазан
ДЪРЖАВНИ ЛОВНОСТОПАНСКИ РАЙОНИ												
Берковица	429	3	2256	560	19	9	33	0	0	0	667	208
Благоевград	198	324	3224	1081	0	485	218	0	0	0	1904	6
Бургас	2154	1030	3330	1951	0	0	389	0	0	0	1481	65
Варна	1584	608	1244	829	0	0	332	0	0	0	1419	1974
Велико Търново	1726	473	1862	623	22	0	166	0	0	0	632	815
Кърджали	472	260	1423	1256	13	0	446	0	0	0	1057	234
Кюстендил	228	218	1007	278	138	15	220	0	0	0	234	0
Ловеч	882	149	1203	556	4	0	0	0	0	0	170	130
Пазарджик	533	284	2009	935	264	715	319	0	0	0	608	0
Пловдив	1915	1314	2937	1909	1114	248	877	16	0	0	1498	1550
Русе	4783	508	2401	844	0	0	64	0	0	65	1914	1219
Сливен	829	74	1538	902	0	0	96	0	0	0	700	421
Смолян	571	153	1510	1079	608	787	315	0	0	0	1091	0
София	1665	2158	2083	1105	229	181	369	0	18	0	242	50
Стара Загора	819	38	1486	447	61	0	36	0	0	0	860	333
Шумен	3866	330	1823	1558	0	0	278	0	0	0	1176	363
ДЛСР по РДГ:	22 654	7924	31 336	15 913	2472	2440	4158	16	18	65	15 653	7368
УОГС – Петрохан	42	40	310	35	0	0	0	0	0	0	0	0
УОГС – Юндола	0	55	72	30	0	4	62	0	0	0	40	0
ДЛСР Военно ЛС	5	0	9	5	0	0	0	0	0	0	0	0
Предост. на др. ведомства:	47	95	391	70	0	4	62	0	0	0	40	0
ПРЕДОСТАВЕНИ ЛОВНОСТОПАНСКИ РАЙОНИ												
Берковица	681	51	9983	3596	0	0	0	0	0	0	32 401	33 886
Благоевград	12	52	4337	2362	0	0	0	0	0	0	17 740	339
Бургас	1195	139	5008	2136	0	0	0	0	0	0	26 668	5024
Варна	698	124	3929	1864	0	0	108	0	0	0	26 636	22 449
Велико Търново	2718	18	8116	3756	0	0	94	0	0	0	19 190	24 696
Кърджали	848	2383	13 433	5686	11	0	0	0	0	0	29 641	17 852
Кюстендил	15		5214	2410	0	0	0	0	0	0	9621	258
Ловеч	1292	28	10 057	2789	0	0	0	0	0	0	37 629	42 827
Пазарджик	87	113	3850	1692	0	105	0	0	0	0	15 875	3237
Пловдив	395	15	6238	2379	47	60	14	0	0	0	42 547	31 365
Русе	2527		4166	776	0	0	0	0	0	0	38 845	19 480
Сливен	1248	53	5804	2251	0	0	42	0	0	0	34 605	11 971
Смолян	1024	143	8198	3093	1350	1448	69	0	0	0	12 965	20
София	511	159	12 436	4202	14	7	0	0	0	0	17 658	4442
Стара Загора	574	18	4669	1240	54	0	142	0	0	0	19 648	20 240
Шумен	4727		4586	1818	0	0	0	0	0	0	20 982	8549
Еледжик	27	218	154	114	0	0	16	0	0	0	18	0
Студен кладенец	104	1279	53	62	0	0	0	0	0	15	150	0
ПЛСР по РДГ:	18 683	4793	110 231	42 226	1476	1620	485	0	0	15	402 819	246 635
ОБЩО ДЛСР 2024	22 701	8019	31 727	15 983	2472	2444	4220	16	18	65	15 693	7368
ДЛСР 2023	21 821	7770	29 793	12 889	2377	2368	4033	0	17	62	15 010	6702
% спрямо 2023	3.9	3.1	6.1	19.4	3.8	3.1	4.4	100.0	5.6	4.6	4.4	9.0
ОБЩО ПЛСР 2024	18 683	4793	110 231	42 226	1476	1620	485	0	0	15	402 819	246 635
ПЛСР 2023	16 613	4371	105 183	34 233	1312	1606	478	0	0	10	375 111	226 982
% спрямо 2023	11.1	8.8	4.6	18.9	11.1	0.9	1.4	0.0	0.0	33.3	6.9	8.0
ВСИЧКО 2024	41 384	12 812	141 958	58 209	3948	4064	4705	16	18	80	418 512	254 003
Всичко 2023	38 434	12 141	134 976	47 122	3689	3974	4511	0	17	72	390 121	233 684
% спрямо 2023	7.1	5.2	4.9	19.0	6.6	2.2	4.1	100.0	5.6	10.0	6.8	8.0

ДИВЕЧ		ХИЩНИЦИ			
Яребица	Кеклик	Вълк	Чакал	Лисица	Скитащи кучета
339	80	71	244	310	48
333	662	237	4	583	93
39	0	158	1047	584	59
316	0	0	797	397	136
20	0	40	218	248	37
192	74	70	173	227	60
260	90	30	15	119	15
40	0	32	162	118	6
0	0	51	24	332	48
1521	55	61	120	425	22
301	0	1	776	335	100
167	15	44	506	252	11
77	54	75	6	356	64
408	28	58	190	328	58
205	10	52	227	219	51
169	0	35	642	394	116
4387	1068	1015	5151	5227	924
0	0	6	10	50	7
0	0	2	0	14	20
0	0	0	4	6	0
0	0	8	14	70	27
34 004	341	150	6941	4202	1842
12 720	7468	322	286	1737	785
17 948	647	248	7128	2662	882
22 183	12	3	4915	2348	1645
5053	10	106	6258	3382	2543
24 129	2787	265	6705	4038	1993
14 526	779	106	1273	1528	899
11 417	185	45	7506	3532	2177
24 215	44	31	1663	1674	582
72 248	617	84	3262	2605	1124
9240			3823	2727	1714
35 536	603	138	5706	3011	969
1360	888	188	31	2968	869
24 656	1073	271	4163	3376	1987
28 677	115	48	6769	2575	1189
10 063	0	14	4950	2976	1799
8	0	0	2	8	0
0	70	11	60	25	3
347 983	15 639	2030	71 441	45 374	23 002
4387	1068	1023	5165	5297	951
4945	1095	1066	5074	4909	917
-12.7	-2.5	-4.2	1.8	7.3	3.6
347 983	15 639	2030	71 441	45 374	2.3002
339 345	14 975	1935	62 013	42 220	22 438
2.5	4.2	4.7	13.2	7.0	2.5
352 370	16 707	3053	76 606	50 671	23 953
344 290	16 070	3001	67 087	47 129	23 355
2.3	3.8	1.7	12.4	7.0	2.5

Половото съотношение на този вид дивеч в държавните ловностопански райони е 1:1.4 в полза на женските индивиди.

Запасът като цяло е над допустимия за страната.

СЪРНА

Сърната наброява 141 958, от които 31 727 в държавните ловностопански райони и 110 231 в ловностопанските райони на ловните дружини. Спрямо миналата година увеличаването е с 6982 бр., или с 4.9 %.

При анализ на данните е установено, че видът поддържа бавен, но постоянен темп на повишаване на запаса. Една от причините за бавния темп на нарастване тук е загубата на голяма част от естествения прираст, но вече може да се отбележи общо стабилизиране на запасите на сърната в страната. Намалването на запаса в някои от предоставените ловностопански райони, в които няма предвидено ползване, се дължи на браконьерството, включително и от ловци по време на провеждащите се излети за лов на дива свиня, както и на големия запас на хищниците.

Половото съотношение на този вид дивеч във всички ловностопански райони е около 1:1.

Като цяло за страната запасът от сърна е под допустимия.

ДИВА СВИНЯ

Дивата свиня в страната наброява 58 209. Мерките, които бяха предприети от стопанисващите дивеча през 2020, 2021 и 2022 г. за намаляване на запаса на дивата свиня с цел ограничаване на разпространението на болестта АЧС, доведоха до положителни резултати. Запасът на дивата свиня като цяло за страната бе сведен под допустимия. Темпът на разпространение на заболяването се забави и в ловностопански райони, в които дивата свиня бе изчезнала като ловен вид, се наблюдава завръщането ѝ. Нарастване на запасите на вида има във всички ловностопански райони.

Увеличаването на запаса спрямо миналата година е с 11 087 бр., или с 19.0 %. Въпреки че запасите от дива свиня в страната бележат увеличаване, притеснителна е появата на вторични огнища на АЧС. Необходимо е да продължи

стриктното спазване на мерките за биосигурност с цел ограничаване на разпространението на болестта, дадени в заповеди № РД 48-61/01.10.2019 г., изменена със Заповед № РД 48-3/06.01.2020 г., и Заповед № РД 48-23/18.02.2020 г. на министъра на земеделието, храните и горите.

ДИВА КОЗА

Запасът ѝ в страната наброява 3948. Това е увеличаване спрямо миналата година с 259 бр., или с 6.6 %. Общо за страната числеността на дивата коза е по-голяма, но поради липсата на таксационни данни от трите национални парка за 2024 г. точният запас не може да бъде посочен. Популацията на дива коза на територията на РДГ – Смолян, е стабилна и наличният запас (1958 бр.) е над допустимия (1054 бр.). Налице е естествено разселване на вида в ловностопанските райони, стопанисвани от ловните дружини.

МУФЛОН

Броят на муфлоните в страната е 4705. Нарастването на запаса спрямо миналата година е 194 бр. (4.1 %) В държавните ловностопански райони запасите от муфлон са увеличени с общо 4.4 %, а в ловностопанските райони на ловните дружини – с 1.4 %.

Муфлонът основно се стопанисва в оградени площи, което прави управлението на запаса значително по-лесно, в т.ч. извеждане на необходимата селекция за регулиране на възрастовата и половата структура с цел повишаване на качеството на трофеите.

Положените грижи за вида през 2023 г. водят до увеличаване на числеността му в голяма част от ловностопанските райони, но като цяло за страната запасът е под допустимия.

ГЛУХАР

Общият брой на глухарите в страната е 4064. Спрямо миналата година има увеличаване на запаса с 90 бр., или с 2.2 %.

Въпреки загубата на местообитания, намаляването на основната хранителна база на вида, браконьерство и други неблагоприятни фактори запасите на глухаря се стабилизират и увеличават, макар ръстът да е малък.

ДРЕБЕН ДИВЕЧ

– Заек – 418 512 бр., увеличаване с 28 391 (6.8 %) спрямо 2023 г.

– Фазан – 254 003 бр., увеличаване с 20 319 (8.0 %).

– Яребица – 352 370 бр., увеличаване с 8080 (2.3 %).

– Кеклик – 16 707 бр., увеличаване с 637 (3.8 %).

Слабият ръст на запасите от дребен дивеч се дължи на постепенното изчезване на естествените местообитания най-вече в Северна България, браконьерството и разпространението на много хищници. Застрашен от изчезване е кекликът, защото и при него естествените местообитания намаляват, а всяка година се разселват много малки количества от вида. Реалната численост на дребния дивеч във всички ловностопански райони ще бъде установена след провеждане на контролните есенни таксации.

ХИЩНИЦИ

Понастоящем страната обитават 3053 вълка, с 52 бр. (1.7 %) повече

отколкото през 2023 година. Чакалът също е нараснал с 9519 бр. (12.4 %) и наброява 76 606.

Запасът от лисица в страната е 50 671 бр., като увеличаването спрямо 2023 г. е с 3542 (7 %). Всички ловностопански райони обитават 23 953 скитащи кучета, увеличили се спрямо 2023 г. с 598 бр. (2.5 %).

При тази висока численост на хищниците отново се налага изводът, че без целенасочено регулиране на популациите им възпроизводството на дивеча ще бъде компрометирано.

През изминалата година като цяло здравословният статус на дивеча беше добър с изключение на появата на вторични огнища на АЧС. Отделни огнища на болестта син език по преживните животни и инфлуенцата по птиците, установени в животновъдни обекти, представляваха потенциална опасност за част от дивите животни и птици, но разпространението на тези заболявания при

дивеча не са установени през 2023 година.

Стриктното спазване на мерките за биосигурност е необходимо да продължи с цел недопускане/ограничаване на разпространението на заболявания по дивеча и поддържане на добър здравен статус.

И през 2024 г. работата по достигане на допустимите запаси и селекцията в популациите на едрия дивеч трябва да продължи, защото това е основна предпоставка за добиване на качествени трофеи.

Необходимо е упражняване на адекватен и ефективен контрол от страна на стопанисващите дивеча (ДГС, ДЛС и юридически лица) със съдействие на МВР по места срещу браконьерството, извършване на проверки по време на ловните излети за стриктно спазване на ЗЛОД и ППЗЛОД и действащата нормативна база, както и ефективна борба за намаляване на числеността на хищниците.

**Отдел „Ловно стопанство“
в ИАГ**